

knopt ook — zouden mogen ontbreken. De 19e en 20e eeuw zijn, overeenkomstig hun betekenis, weer wat uitvoeriger behandeld.

In de tweede plaats is met de bijschriften van de afbeeldingen nu en dan vreemd omgesprongen: De afbeeldingen 1 tot en met 8 zijn ongenummerd en de bijschriften ontbreken geheel. De naakte mannenfiguur die tegenover de laatste genummerde bladzijde (104) een voetenbad neemt werkt — full-page maar zonder enig verhelderend bijschrift — ongewild komisch. De volgende 14 afbeeldingen van het chronologisch overzicht zijn weer ongenummerd.

In de derde en laatste plaats bevat de tekst een te groot aantal aperte onjuistheden, die meer zijn dan „Schönheitsfehler“. Jammer: Het had letterlijk voor hetzelfde geld beter gekund.

B. de Graaf

Stephen Lock, Health Centres and Group Practices, Articles collected from the British Medical Journal, Published by the B.M.A., Tavistock Square, London, W.C. 1, 1966, 64 bladzijden, prijs f 2,50.

In 1965 heeft Stephen Lock in een tiental artikelen in de British Medical Journal verslag uitgebracht over zijn bezoek aan vijf gezondheidscentra en vijf groepspraktijken in Engeland en Schotland. Deze met tekeningen, platen en foto's verlichte artikelen zijn gebundeld in een appetijtelijke, goed leesbare brochure. Verslag wordt uitgebracht over min of meer modern ingerichte, nog niet eerder beschreven stads- en plattelandspraktijken. De samenwerkingsvormen zijn alle verschillend en geven daardoor een goed overzicht over de talloze combinaties, welke mogelijk zijn. De beschrijving bevat geen zwevende superlatieven van de ondervraagde enthousiaste deelnemers, doch is „to the point“ en systematisch. Ook financiële gegevens worden verstrekt. Een literatuurlijst van 36 nummers (veelal ook in ons land goed bereikbare literatuur) besluit deze brochure. Huisartsen met plannen tot samenwerking in groepen kunnen zich met deze brochure op slag beter oriënteren dan tot nog toe mogelijk was.

K. G. Brühl.

Ingezonden

MAZELEN

Naar aanleiding van het verslag „Mazelen“ in het januarinummer van „huisarts en wetenschap“ wensen wij gaarne het volgende op te merken: Het verslag begint als een populair-wetenschappelijke mededeling met: „er was eens een huisarts...“ om dan met tal van tabellen een vermeende en vooronderstelde samenhang tussen mazelen en een daling van de intellectuele vermogens van de getroffen patiëntjes te suggereren.

Bij kritisch onderzoek van de cijferreeksen blijken deze geen steun aan een dergelijk denkbeeld te kunnen verlenen. Ten eerste is het al bijzonder problematisch de niet nader omschreven leesvaardigheids-(of leesgemaks)proef te aanvaarden als maat voor het intelligentieniveau. Bekend is, dat de meeste leesvaardigheidstests slechts een onderdeel van de schoolontwikkeling vaststellen en maar zwak en voor een beperkt gebied correleren met meeromvattende intelligentie-bepalingen. Ten tweede kan het evengoed mogelijk zijn dat een specifieke reactie op het ziek-zijn-geweest van de kinderen wordt geconstateerd. Ten derde blijft de vraag onbesproken of de daling van de leesvaardigheid na mazelen van tijdelijke of van blijvende aard zou zijn. Ten vierde betekent, bij het gebruik van percentielen, een variatie tussen 44,6 en 64 (bijvoorbeeld) geen significant verschil.

De opmerking dat men een aantal variabele factoren eerst dient uit te schakelen, is zeker op zijn plaats. Alleen... nergens blijkt, dat dit bij de bewerking van de gegevens ook is gebeurd. Kortom, het wordt allerminst waarschijnlijk gemaakt, dat de immuniteit en de leesvaardigheid enige oorzakelijke relatie met elkaar hebben, laat staan de mazelen en de verstandelijke begaafdheid.

Men schrikt dan ook op, wanneer, ondanks het zwakke betoog en het bij nader inzien volkomen ontbreken van ieder bewijs van het vooronderstelde, het verslag desalniettemin eindigt met de conclusie, dat mazelenvaccinatie op grote schaal gewenst is. Wij kunnen de betoogtrant niet anders kenschetsen dan pseudowetenschappelijk. Evenals vele recla-meteksten speculeren dergelijke referaten op het blijven hangen van de conclusie na vluchtige lezing. Daarmee is de oordeelsvorming over een zo belangrijk probleem als de wenselijkheid van massale vaccinatie tegen mazelen beslist niet gediend.

Zeist

D. Hütter, kinderpsychiater
T. A. Wouters, huisarts

Erratum

In het januari-nummer — (1966) huisarts en wetenschap 9, 27 — zijn in het verslag Mazelen enkele tabellen en een alinea abusievelijk niet opgenomen.

Op pagina 28 ontbreekt, na de eerste zin volgend op de drie-ster, de volgende tabel:

MAZELEN STATUS
Kinderen uit de eerste klas Lagere School

	Wappingers		New Haven		Totaal percentage
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	
<i>Serologisch bepaalde negatieve en ongewijzigde groepen</i>					
Geen immuniteit voor mazelen	118	17	82	17	17
Gevaccineerd	139	20	34	7	15
Met gammaglobuline behandelde mazelen	123	18	36	7,5	14
Ongewijzigde mazelen	309	46	327	68	54
Totaal	699		479		

Op pagina 28 rechter kolom na de tabel onder 3, leze men de volgorde alinea:

Met een computer-onderzoek is te trachten van elk van deze factoren het desbetreffende aandeel in de waargenomen correlatie te bepalen. Er zijn ook enkele betrekkelijk losstaande gegevens, die eveneens op een invloed van mazelen wijzen.

In bovengenoemde kolom behoort na de laatste tabel het volgende te staan:

	New Haven	Wappingers Fall
<i>Gemiddelde uitkomsten bij de leesvaardigheidstest</i>		
Geen mazelen	50,5	81,3
Ongewijzigde mazelen	44,8	75,6
Gewijzigde mazelen	54,7	84,0
Vaccin-immuniteit	53,6	85,3

Tenslotte werden wij er op geattendeerd dat de in de vertaling gebezigde term leesvaardigheid staat voor reading ability, terwijl in de tekst van reading readiness wordt gesproken, hetgeen met leesgemak dient te worden vertaald.

Voor deze omissies bieden wij de lezer onze excuses aan.
Redactiecommissie